

אני לדודי ודודי לי

ש"פ ראה, מבה"ח אלול ה'תשכ"ו

לזכות
ר' מרדכי נח בן דינה
וזוגתו שינא בת חסיה
לרפו"ש ולאויש"ט
מנדלסון

לזכות
ר' מנחם מענדל וזוגתו חנה שיחיו
פישר

הביאור: י"ג מדות הרחמים הם למעלה מהשתלשלות, והמדרגה שלהן נכללת משתי תנועות — חיצונית ופנימיות של מדרגה אחת. התנועה החיצונית בהן היא הרוימות וההפלאה למעלה מהשתלשלות, והעניין הפנימי שבהן הוא העניין העצמי שלא מוגדר אפילו בהפלאה. זוהי, אם כך, משמעות הירידה של י"ג

מידות לשדה: בחודש אלול "מוותרים" כביכול על הדרגה החיצונית של הרוממות וההפלאה, והדרגה העצמית מאירה בשדה, כדי לפעול התעוררות בכל אחד ואחד מישאל (על ידי הירידה לשדה בשביל לעורר את האדם, מתגלה בעניין החיצוני שכל הכוונה בו היא העניין העצמי, וזו העלייה שנעשית בו — ראה בפנים המאמר בסעיפים ז' וח').

בס"ד. ש"פ ראה, מבה"ח אלול ה'תשכ"ו*

אני לדודי ודודי לי¹ ראשי תיבות אלול², ומבואר בלקו"ת בהמאמר ד"ה זה³ השייכות דאלול לאני לדודי ודודי לי⁴, כי באלול הוא אתערותא דלתתא, אני לדודי, ובראש השנה ויום הכיפורים היא ההמשכה מלמעלה למטה (אתערותא דלעילא), ודודי לי. וההמשכה שבראש-השנה ויום-הכיפורים היא על-ידי האתערותא דלתתא שבאלול. וזהו שאלול הוא ראשי תיבות אני לדודי ודודי לי [שגם ודודי לי נכלל בראשי תיבות אלול], כי האתערותא דלתתא שבאלול (אני לדודי) היא (גם) הקדמה להמשכה (ודודי לי) שבראש-השנה ויום-הכיפורים⁵. וצריך ביאור, כי מזה שהאותיות ו' ל' (ראשי תיבות ודודי לי) הם מתיבת אלול עצמה, משמע, שחודש אלול הוא לא רק הקדמה לדודי לי, אלא שבחודש אלול הוא גם הענין דודודי לי.

סיכום: באלול הוא אתערותא דלתתא, ובראש השנה ויום הכיפורים הוא אתערותא דלעילא. בליקוטי תורה מבאר שהאתערותא דלתתא שבאלול היא הקדמה להמשכה שבראש השנה ויום הכיפורים. צריך ביאור: מזה ש"ודודי לי" נכלל בראשי תיבות אלול, משמע שבאלול יש גם את העניין של "ודודי לי" עצמו ולא רק ההקדמה אליו.

(ב) וממשיך בהמאמר, שבאלול הוא זמן י"ג מדות הרחמים⁶. דהגם שבאלול הוא אני לדודי, אתערותא דלתתא, מכל-מקום, האתערותא דלתתא של האדם, ובפרט כשהוא רחוק מאלקות, הוא על-ידי התעוררות ונתינת כח מלמעלה. וגילוי י"ג מדות הרחמים שבאלול, דגילוי זה הוא לכל אחד ואחד מישראל, גם להרחוקים ביותר⁷, הוא הנתינת כח מלמעלה על העבודה דאני לדודי. אלא שהגילוי שבאלול הוא (בעיקר) רק נתינת כח (ולא

ני באלול כו", דזה שבאלול הוא אתערותא דלתתא כו' הוא ביאור הענין דאני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול.

(5) ועל-פי זה יומתק מה שכתוב בהמאמר שבכדי שיהיה ודודי לי בראש-השנה וביום-הכיפורים צריך תחילה אתערותא דלתתא באלול — אף שמאמר זה מדבר בענין אלול, ולא בראש-השנה ויום-הכיפורים — כי זהו ביאור על אני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול.

(6) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שם.

(7) סה"מ ה'ש"ת ע' 166.

(* יצא לאור בקונטרס ר"ח אלול - תש"נ, "לקראת ר"ח אלול . . . ערו"ח אלול, שנת ה'תשנ"ז".

(1) שה"ש ו, ג.
(2) אבודרהם סדר תפלת ראש-השנה ופירושה פ"א. פע"ח שער כ"ד (שער ראש-השנה) פ"א. שעה"פ להאריז"ל עה"פ. ב"ח לטור אר"ח הל' ראש-השנה סתקפ"א ד"ה והעבירו. הנסמן לקמן ע' רמה הערה 67.

(3) פרשת ראה לב, א ואילך. וראה ד"ה אני לדודי תשמ"ו (לקמן ע' רל ואילך) השייכות דמאמר זה (שבלקו"ת) לפרשת ראה והרמז לדף לב.

(4) כמפורש בלקו"ת שם בהתחלת המאמר "והענין

שהגילוי מעורר את האדם), והעבודה עצמה באה מהאדם, אני לדודי. וזוהי המעלה שבאלול לגבי עשרת ימי תשובה, דבעשרת ימי תשובה ובפרט בראש-השנה ויום-הכיפורים, הגילוי הוא באופן שהגילוי מעורר את האדם ועבודת האדם היא כמו תוצאה מהגילוי מלמעלה. ועיקר הענין והמעלה דעבודת האדם (עבודה בכח עצמו) אני לדודי, הוא באלול (העילוי בעבודה בכוח עצמו — ראה בסעיף ח).

סיכום: גילוי י"ג מידות הרחמים שבאלול הוא לכל אחד ואחד עד לרחוקים ביותר, אלא שהוא רק נתינת כוח לעבודה של "אני לדודי", והעבודה עצמה באה מהאדם.

ג) **ובכדי** לבאר שני ענינים הנ"ל בהגילוי די"ג מדות הרחמים שבאלול — שהגילוי דאלול הוא לכל אחד ואחד גם להרחוקים ביותר, ושאף-על-פי-כן הגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח — ממשיך בהמאמר 8, שהגילוי די"ג מדות הרחמים באלול הוא דוגמת מלך בשדה. דמהחילוקים בין מלך בשדה ומלך בהיכלו הם שני הענינים 8. בנוגע לדרגת הגילוי, עיקר הגילוי דמלך ביפיו (תחזינה עיניך) 9 הוא בהיכל מלכותו, כשהוא בלבושי מלכות ובכתר מלכות, מה-שאיין-כן כשהוא בשדה 10 3. אבל הגילוי עצמו הוא בעיקר כשהוא בשדה. דבהיותו בהיכל מלכותו אין נכנסים אליו אלא ברשות ורק המובחרים שבעם ויחידי סגולה, ובהיותו בשדה,

8) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1343 ואילך. לקמן ע' רג ואלך.
9) ישע"י לג, יז. וברמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה "המלך כו' מתנאה במלבושין נאים ומפוארים

שנאמר מלך ביפיו תחזינה עיניך".
10) להעיר מלקו"ת ראה כה, ג, דכשהמלך בשדה "הוא לבוש על דרך משל לבוש החיצון".

א "בכדי לבאר שני הענינים . . . ממשיך לעורר את האדם במאמר"

הצורך בביאור שני הענינים הוא מפני שלכאורה הם נראים סותרים זה לזה. מחד, הגילוי מגיע אפילו לרחוקים ביותר, וזה מוכיח שהגילוי הוא גילוי חזק, על דרך נר שכלל שאורו חזק יותר כך הוא יגיע ויתפשט עד למקומות רחוקים יותר. אבל מאידך, הגילוי לא מעורר את האדם והוא רק נתינת כוח, וזה לכאורה בגלל שהוא לא חזק מספיק בכדי

ב "מה שאין בן כשהוא בשדה"

אין הכוונה בזה לומר שדרגת הגילוי שבאלול נמוכה יותר (ובגלל זה הוא מגיע עד לרחוקים), אלא רק שלא נרגש הרוממות והיופי של המלך (אלא העניין העצמי שלו כמלך, ומצד ענין זה הוא מגיע גם לרחוקים) — ראה בביאור ט"ו.

מילואים

לגילוי. ואילו בחודש אלול, "הוא גילוי . . . לכל אחד ואחד מישראל, גם מי שחטא, במצב בו נמצא - שדה".

אמנם, עדיין צריך להבהיר את כוונת הדברים בלקו"ש כאשר לגילוי שבחודש אלול. אין הכוונה שם לומר שבחודש אלול כן מותר לעשות מלאכה בגלל שמאיר גילוי נמוך שהוא בהתלבשות בעולם ולכן אין בעשיית מלאכה סתירה אליו. אדרבה (כפי שהתבאר בארוכה בפנים), בחודש אלול מתגלה המלך בעצמו, שאיננו מוגדר גם לא בהיותו מרום ומפלא דווקא. ענין זה לא שולל שום דבר, שהרי "מעלה ומטה שוין אצלו" ולגבי אין כל חיסרון בזה שעוסקים בעניני העולם, ולכן ימי חודש אלול מותרים בעשיית מלאכה.

לסיכום הביאור במאמר בליקוטי תורה ובדברי הרבי בלקו"ש, בתוספת מה שהתבאר במאמר כאן, נמצא שזה שימי חודש אלול הם ימי חול הוא דווקא בגלל שאז מתגלה המלך עצמו שלמעלה גם מרוממות והפלאה (לשלמות

הענין, ראה בקיצור א' לד"ה אני לדודי בלקו"ת שמציין לת"א מג"א צ"ט ד, שם בבואר שימי הפורים מותרים בעשיית מלאכה כיון שאז מאיר הענין העצמי ואין שום הבדל בין גשמיות לרוחניות).

לביאור טו: "הירידה די"ג מידות הרחמים ממקומם לשדה"

לכאורה, צריך ביאור: הרי הגילוי בראש השנה ויום הכיפורים הוא הגילוי של י"ג מידות הרחמים (ראה במאמר ד"ה אני לדודי הב' בליקוטי תורה), וגילוי זה גופא הוא ענין "המלך בהיכלו". כשאומרים שהמלך יוצא מהיכל מלכותו ויורד לשדה — הכוונה היא שאז אין את הגילוי שיש כשהוא בהיכלו. אם כן, מה הפירוש בזה שהי"ג מידות "יורדים ממקומם לשדה"? לכאורה, בירידה לשדה מפסיק הגילוי שלהן, ולא שהן נמצאות ומאירות בשדה!

לביאור ט"ו א: ההבדל בין העבודה בראש השנה ויום הכיפורים לעבודה באלול במאמר התבאר שבראש השנה ויום הכיפורים העבודה היא "יהודי לי", דווקא באלול העבודה היא "אני לדודי", כי אז מתגלה הרצון העצמי של יהודי. לכאורה, צריך ביאור: וכי דווקא באלול העבודה מגיעה מענין עצמי שמתגלה ביהודי? הרי מובא רבות בתורת החסידות שגם בראש השנה ויום הכיפורים מתגלה עצם הנשמה של יהודי!

הביאור: אמנם גם בראש השנה ויום הכיפורים מתגלה עצם הנשמה של יהודי, אבל אז יש בעבודה גם ענין שקשור עם הרוממות והיופי של המלך שאז הוא בהיכלו, ולכן לא ניכר כל כך ה"אני לדודי", כי יש גם גילוי המעורר. לעומת זאת, באלול קיים רק הענין העצמי והקשר העצמי של יהודי עם הקדוש ברוך הוא ורק זה מה שניכר אז, כי אז המלך לא "בכתר מלכות ובלבושי מלכות", אלא נמצא בשדה.

לביאור ט"ו ב: מדוע ימי חודש אלול אינם אסורים במלאכה

במאמר בליקוטי תורה הביא את משל "המלך בשדה" כדי לבאר כיצד זה ימי חודש אלול הם ימי חולין שמותרים בעשיית מלאכה, אף על פי שמאירים אז י"ג מידות הרחמים. על כך מביא את משל "המלך בשדה".

הרבי מסביר (לקו"ש ח"ד ע' 1343) כיצד מבאר המשל את הקושי במאמר, כך: כשאדם עומד לפני המלך כשהוא נמצא בהיכלו, אכן אסור לו לעסוק בחפציו, מפני שיש בכך משום סתירה לגילוי האור של המלך. כך גם בנמשל, בימים טובים מאיר אור שלמעלה לגמרי מהעולם ו"כולא קמיה כלא חשיב", ולגבי, עניני העולם, ובכלל זה עשיית מלאכה, הם בגדר סתירה

רשאים [ויכולים]¹¹ להקביל פניו כל מי שרוצה, והמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ועל דרך זה הוא בהנמשל, שהגילוי דראש־השנה ויום־הכיפורים ועל דרך זה בעשרת ימי תשובה בכלל שהוא בדוגמת מלך בהיכלו הוא באופן שהגילוי מעורר את האדם, בדוגמת מלך בהיכלו (בלבושי מלכות ובכתר מלכות), שהוא מטיל אימה ופחד. אבל בכדי שהאדם ירגיש הגילוי דראש־השנה ויום־הכיפורים, הוא (בעיקר) לאחרי קדימת העבודה בחודש אלול, שעל־ידי זה הוא נעשה מהמוכחרים שבעם והיחידי סגולה שנכנסים להיכל המלך. והגילוי דאלול שהוא דוגמת מלך בשדה, הוא באופן שהגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח לעבודה, אבל הנתינת כח לעבודה שעל־ידי גילוי זה הוא לכל אחד ואחד גם להרחוקים ביותר. בדוגמת מלך בשדה, דכשהמלך הוא במצב זה אינו מטיל אימה ופחד. ובפרט על אלו הנמצאים בשדה, שהם בדרגא נמוכה. ויתירה מזו, דכשהמלך הוא במצב זה, אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל את פניו¹². וזהו שמדייק בהמאמר כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, דזה שהם יוצאים להקביל את פני המלך הוא מצד הרצון שלהם¹³. אלא

מרו"ל (שבת פה, א) כפה עליהם הר כגיגית כו' מודעא רבה לאורייתא, דכיון שהקדימו נעשה לנשמע מצד הגילוי מלמעלה ולא מצד עצמם – אין זה בבחירה ורצון, כפה. ודוקא בימי אחשוורוש, זמן של הסתר, קבלו ברצון גמור, רצון שמצד עצמם.

11 הוספת כ"ק מו"ח אדמו"ר בסה"מ הי"ש"ת ע' 167.

12 מה־שאינ־כן כשהוא בהיכל מלכותו, הרי "כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עונו וכבודו" (אגה"ק סכ"ד – תניא קלו, ב).

13 להעיר מתו"א מג"א צח, ד ואילך בפירושו

רבינו, הערה 13): הקדוש ברוך הוא השפיע אהבה על בני ישראל, וזה עורר אצלם חזרה אהבה לאלוקות ואז הם "הקדימו נעשה לנשמע". למרות שקבלת התורה הייתה ברצונם ובהבה, נחשב הדבר לכפייה, "כפה עליהם הר כגיגית", כי הקבלה שלהם נעשתה בגלל שהקדוש ברוך הוא כביכול "משך" אותם אליו והם התעוררו "כמים הפנים לפנים" באופן טבעי ולא בבחירתם.

לעומת זאת, כשהמלך בשדה, אז ההתקרבות של האדם מתייחסת רק אליו ואל רצונו, כי היא נעשית בבחירתו. לכן, היציאה להקביל את פני המלך היא "מצד הרצון שלהם".

ג "אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל את פניו"

קל יותר לעורר אצל האדם תשוקה מאשר להטיל עליו אימה ופחד (ראה בד"ה יחי ה' אלוֹקינו עמנו תשכ"ז ובביאורו שם). לכן אומר במאמר שבמצב כזה המלך לא מעורר "אפילו תשוקה".

ד "זה שהם יוצאים להקביל את פני המלך, הוא מצד הרצון שלהם"

כשהמלך מתגלה "בכתר מלכות ובלבושי מלכות", אז ההתעוררות של האדם איננה "מצד הרצון שלו" אלא בכוח משיכה טבעית שמתעוררת בגלל הגילוי הגדול. הדבר זומה לגילוי העצום שהיה במתן תורה (כמבואר בהערת

סיכום כללי

סעיפים א"ב: העבודה ד"אלול" היא "אני לדודי", אתערותא דלתתא. ואף שמאירים בימים אלו י"ג מדות הרחמים והן מגיעות לכל אחד עד הרחוקים ביותר, אמנם ההארה היא רק נתינת כח ולא מעוררת ממש את האדם. דלא כמו ההארה בראש־השנה ויום־הכיפורים שמעוררת את האדם.

סעיף ג: הגילוי באלול מגיע לכל אחד, משום שהמלך נמצא בשדה. אמנם הוא אינו מעורר לעבודה, משום שהמלך נמצא בשדה באופן כזה שאינו מטיל יראה. אמנם הגילוי בר"ה הוא להיפך: מגיע רק לנמצאים בהיכל מלכותו, אך מטיל פחד ויראה ומעוררם לעבודה.

סעיף ד: ענין "מקבל את כולם בסבר פנים יפות" הוא, שמקבל גם את אלו שנמצאים ב"מדבר" והיינו שאין מביאים לפועל אפילו את הרצון לקבל מלכות שמים. אמנם הוא מקבלם "בסבר פנים יפות" ועי"ז מעוררם לתשובה.

סעיף ה: בפרטיות יותר, ענין "מקבל בסבר פנים יפות" הוא התענוג מעבודת התשובה, ואילו ענין "מראה להם פנים שוחקות" – שמראה להם את הפנים השוחקות "שלו" (שלפני העבודה שלהם) – היינו התענוג העצמי בישראל שלמעלה מהתשובה, וזה נותן להם עוד יותר הכח לשוב בתשובה שלימה.

סעיף ו: למרות הגילויים הנ"ל מלמעלה, עדיין חודש אלול נקרא "אני לדודי", משום שהגילוי מעורר את הרצון העצמי דישראל לשוב בתשובה.

סעיפים ז"ח: ע"י שהגילוי די"ג מדות הרחמים מעורר את הרצון העצמי דהאדם, ובמיוחד כשמעורר את הנמצאים במדבר בתכלית הריחוק, מתגלה בהם שורשם בהעצמות ועי"ז נפעל עילוי בי"ג מדות הרחמים.

ולכן אומר "ודודי לי" אחרי "אני לדודי", כי על ידי התעוררות התשובה ד"אני לדודי", נעשה עילוי בי"ג מדות הרחמים – "ודודי לי".

שהנתינת כח להקביל את פני המלך הוא על-ידי שהמלך בשדה. שאז (בהיותו בשדה) ישנו הרשות והיכולת לכל אחד ואחד להקביל את פני המלך.

סיכום: בגילוי שבחודש אלול שני עניינים: **א.** הוא גם לרחוקים ביותר. **ב.** הוא לא מעורר את האדם. הביאור בזה הוא על פי המשל ממלך בשדה: **א.** ישנו הרשות והיכולת לכל אחד ואחד להקביל את פניו. **ב.** אינו מטיל אימה ופחד ואפילו לא מעורר תשוקה להקביל את פניו.

לאיך, הגילוי שבראש השנה ויום הכיפורים דומה למלך בהיכלו: **א.** הוא רק למובחרים שבעם ויחיד סגולה (על ידי העבודה באלול האדם נעשה מהמובחרים שנכנסים להיכל המלך). **ב.** הוא מעורר את האדם.

ד) וצריך להבין, דלכאורה בכדי לבאר שהגילוי דאלול (והנתינת כח שעל-ידי הגילוי) הוא לכל אחד ואחד, נוגע רק שכשהמלך בשדה רשאים ויכולים כל מי שרוצה להקביל פניו, ולמה מוסיף שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובפרט דזה שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות הוא ההמשכה והגילוי מלמעלה שלאחרי העבודה¹⁴, ואינו מובן, דההמשכה והגילוי שלאחרי העבודה (ודודי לי) היא בעשרת ימי תשובה, והמשל דמלך בשדה הוא ביאור על הגילוי דאלול שהוא (נתינת כח ו)לפני העבודה. גם צריך להבין שני העניינים שהוא מקבלם בסבר פנים יפות ושמוארה להם פנים שוחקות. וגם, שבנוגע למקבלם אומר בסבר פנים יפות ובנוגע למראה להם אומר פנים שוחקות.

ויש לומר הביאור בזה בהקדים שהחידוש בהגילוי די"ג מדות הרחמים באלול לגבי הגילוי בראש-השנה ויום-הכיפורים הוא בשני עניינים. שבכדי לקבל הגילוי בראש-השנה ויום-הכיפורים הוא על-ידי עבודה נעלית (מובחרים שבעם ויחיד סגולה) ובכדי לקבל הגילוי דאלול צריכה להיות רק הקבלת פני המלך, דבמשל הוא התעוררות הקבלת עול מלכות שמים¹⁵ ה.

14 שהרי זה שהמלך מקבל את כולם כו' קאי (15) סה"מ ה'ש"ת ע' 167.
 (בפשטות) על אלה שמקבלים את פניו.

הרחמים שבאלול הוא הנתינת כח על העבודה דאני לדודי הוא, כי בפנימיות העניינים, אני לדודי (עבודת האדם) הוא למעלה מודודי לי (גילוי מלמעלה), וכנ"ל (סעיף ו וסעיף ז) שהכוונה בהגילוי די"ג מדות הרחמים היא בכדי לעורר עבודת האדם, ועל-ידי זה נעשה עליו בי"ג מדות הרחמים. ושני עניינים בזה. העילוי שנעשה בהגילוי מלמעלה על-ידי עצם ירידתו למטה בכדי לעורר את האדם, גם בלי התעוררות בפועל של האדם (כנ"ל סעיף ז), והעילוי שנעשה על-ידי התעוררות תשובה דהאדם בפועל. ובזה עצמו – שני עניינים. העילוי שמצד התענוג דלמעלה שבעבודת האדם ובפרט בעבודת התשובה – מקבל כו' בסבר פנים יפות, ועל-ידי זה מתגלה אחר-כך התענוג העצמי שבישראל עצמם (דשורש הנשמות הוא למעלה מהשורש דתורה ומצוות, גם ממצות התשובה) – פנים שוחקות (כנ"ל סעיף ה). ויש לומר, דכיון שהתעוררות התשובה דהאדם (שעל ידה הוא הגילוי דפנים יפות ופנים שוחקות) באה על-ידי הגילוי דודודי לי (הגילוי די"ג מדות הרחמים שבאלול), לכן, הפעולה דאני לדודי בודודי לי הוא שגם הגילוי דודודי לי מתעלה להתענוג דפנים יפות ופנים שוחקות.

ויהי רצון, שעל-ידי מעשינו ועבודתינו⁴⁷, ובפרט על-ידי העבודה דחודש אלול, נזכה בקרוב ממש לגאולה העתידה, שאז יהיה אמיתית הענין דמראה פנים שוחקות, וכמבואר בכמה מקומות⁴⁸ בענין הקניגיא שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד-לבוא⁴⁹, שיראו בגילוי שכל המלחמה דטוב ורע (שבכולם הזוה) הוא רק בכדי שיהיה שחוק ותענוג, ואז ימלא שחוק פיננו⁵⁰, וכל זה – בקרוב ממש.

47 תניא רפ"ז.

49 ויק"ר פי"ג, ג.

48 תו"ח תולדות יו"ד, סעי' ואילך. שערי תשובה לארמו"ר האמצעי ח"א כא, ד. ועוד.

50 תהלים קכו, ב.

ה "בכדי לקבל הגילוי דאלול צריכה להיות רק הקבלת פני המלך, קבלת עול מלכות שמים" ישנם אלו שנמצאים ב"עיר". הם ה"מובחרים שבעם ויחיד סגולה" ששייכים ל"עבודה נעלית" ועוסקים מלכתחילה רק

שכתוב בזהר³⁷ מאן מלך דא מלך עילאה דאתחבר לשדה יש לומר שגם מחייתו כביכול של מלך עילאה³⁸ הוא על-ידי שיוורד ונמשך לשדה, כי על-ידי זה מתגלה שהכוונה בו היא בשביל ישראל ששרשם בהעצמות. ועל-פי מה שכתוב בזהר³⁷ אית שדה ואית שדה, שדה דקדושה ושדה דלעומת זה, יש לומר³⁹, דענין מלך לשדה נעבד (שעל-ידי הירידה וההמשכה לשדה נעשה עילוי במלך עילאה) הוא בעיקר על-ידי שהגילוי די"ג מדות הרחמים שלמעלה מהשתלשלות (דבכללות הוא מלך עילאה⁴⁰) הוא גם לישראל הנמצאים במדבר (שדה⁴¹ דלעומת זה) שעל-ידי זה מתגלה הרצון פנימי שלהם ויוצאים ממדבר (שדה דלעומת זה) לשדה דקדושה להקביל את פני המלך. כי על-ידי התשובה דישראל שהיו תחלה בתכלית הריחוק מתגלה עוד יותר הפנימיות דישראל שרצונם האמיתי (גם בשעת החטא) הוא באלקות רק שיצרים הוא שתקפם⁴² [כפירוש הצמח-צדק⁴³ על הפסוק⁴⁴ כי בשדה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה, שגם כשהנערה (הנשמה) היא בשדה דלעומת זה, ויתירה מזו, שזה גרם שעשו איש שדה החזיק בה ושכב עמה⁴⁵, הנה גם אז הרצון והנשמה הוא בקדושה, והיא צועקת במר נפשה על זה שעשו איש שדה מחזיק בה, צעקה הנערה, ועל-ידי זה אין מושיע לה, שנמשך לה ישועה מבחינת אין שלמעלה מהשתלשלות]. וכיון שגילוי רצון הפנימי דישראל (שמצד שרשם בהעצמות) הוא על-ידי התשובה דישראל שהיו תחלה בשדה דלעומת זה (מדבר), לכן העילוי שנעשה בהי"ג מדות על-ידי ירידתם והמשכתם למטה לעורר את האדם הוא בעיקר על-ידי שמעוררים את אלה שהיו תחלה בתכלית הריחוק.

יתרץ מה שהקשה בסעיף א'

(ח) וזהו אני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול, דיש לומר⁴⁶ שודודי לי שבראשי תיבות אלול קאי (בעיקר) על הגילוי די"ג מדות הרחמים שבאלול. וזה שנאמר ודודי לי לאחרי אני לדודי [אף שהגילוי די"ג מדות

מהשתלשלות.

(37) ח"א קכב, א.

(41) ראה אורה"ת תולדות קמג, ס"ב (בשם הרד"ק בשרשים ובמכלול) "לפעמים נאמר שדה והפירוש מדבר".

(38) בזהר שם מפרש שנעבד קאי על שדה ולא על מלך. אבל כיון שלפי פשוטו נעבד קאי על מלך, יש מקום לפירוש זה גם להפירוש שמלך הוא מלך עילאה.

(42) רמב"ם ה' גירושין ס"ב.

(39) וראה ע"ז דרך זה לעיל ע' קצא ואילך.

(43) אורה"ת שם קמד, א ואילך.

(44) תצא כב, כז.

(40) בביאורה"ז שם שמלך עילאה הוא ז"א. אבל בד"ה נחמו עת"ר (סה"מ ע"ר ס"ע ריח; שם ס"ע רכג ואילך) שמלך עילאה הוא הכתר שלמעלה

(45) שם כב, כה.

(46) עוד ביאור בזה – ראה לקמן ס"ע רכה ואילך.

ועוד חידוש בהגילוי דאלול שהגילוי הוא גם לאלה הנמצאים במדבר¹⁶ דלעומת זה¹⁷. וכמובן גם מזה שעיקר הגילוי די"ג מדות הרחמים שבאלול הוא נתינת כח על תשובה¹⁸, דתשובה כפשוטה היא על ענינים בלתי רצויים (בחינת מדבר), ועיקר התשובה הוא על פריקת עול¹⁹, דמזה מובן, שהגילוי דאלול הוא גם לאלה שהם בתכלית הריחוק. ומה שכותב בהמאמר שהגילוי דאלול הוא בשדה (ולא במדבר), הוא, כי הגילוי די"ג מדות הרחמים הוא (לא בהמדבר עצמו, דבענינים שהם היפך רצון¹⁷, אין שייך שיהיה בהם גילוי אלקות, שלא כמו בשדה, שם הגילוי הוא בשדה עצמו, היינו שאפשר לקבל את הגילוי מתוך עניני השדה, אלא) בישראל הנמצאים במדבר²⁰, והגילוי בהם הוא הנתינת כח לצאת ממדבר לשדה לקבל פני המלך.

המאירים ומתגלים בחודש אלול להיות עושים תשובה". ובאורה"ת פ' ראה ס"ע תתו "י"ג מדות המאירים באלול הם הרחמים על חיי הנשמה לעוררה בתשובה".

(19) להעיר מאגה"ת פ"א (תניא צא, רע"א) דענין התשובה הוא שיגמור בלבו שלא למרוד במלכותו יתברך ולא יעבור עוד מצות המלך.

(16) להעיר ממאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ד"ה ענין אלול (ס"ע תתכה) "ונק' שדה ומדבר כמו מלך הנוסע בדרך במדבר". וי"ל שהכוונה שם היא שבאלול הגילוי די"ג מדות הרחמים הוא לישראל הנמצאים במדבר, ככפנים.

(17) ראה המאמר שבלקו"ת רפ"ב (לד, ב). ובכ"מ.

(18) ראה לקו"ת ראה לג, סע"ג "י"ג מכילין דרחמי

ו "תשובה כפשוטה היא על ענינים בלתי רצויים, ועיקר התשובה הוא על פריקת עול"

ראשית כול, הכוונה היא לתשובה כפשוטה" שהיא על עבירות, "ענינים בלתי רצויים שהם היפך רצון ה'", ולא לדרגה געלית בתשובה ששייכת לצדיקים, כמו תשובה על הרגשת "יש מי שאהב", וכיוצא בזה. בזה גופא, עיקר ענין התשובה הוא לא על עבירות שאדם לא שלט ביצרו ועבר עליהן "לתיאבון", אלא לאדם כזה שעובר עבירות ב"פריקת עול". מכל זה מובן עד כמה הגילוי שבאלול מגיע עד לרחוקים ביותר.

ז "הגילוי הוא לא במדבר עצמו. אלא בישראל הנמצאים במדבר"

כלומר: במאמר בליקוטי תורה מתייחס רק

בעניני קדושה ורוחניות ואין להם שום עסק עם חפצי חולין וגשמיות. זה קשור עם הגילוי של ראש השנה ויום הכיפורים, והוא ענין הכניסה למלך כשהוא בהיכל מלכותו.

בשונה מענין ה"עיר", ה"שדה" הוא העיסוק בעניני חול "שמחוץ לעיר ולתחום הקדושה", אלא שזה נעשה על פי תורה. באלול, כש"המלך בשדה", "צריכה להיות רק הקבלת פני המלך, קבלת עול מלכות שמים". זאת אומרת, לא צריך לעזוב את השדה ולהיכנס לעיר, להתנתק מעניני הגשמיות ולהיות "מובחרים שבעם", כי המלך נמצא אז בתוך השדה. מה שנדרש זה רק לעבוד ולעסוק בעניני החולין מתוך קבלת עול על פי תורה (לעומת זאת, ה"מדבר" הוא מחוץ לתחום הקדושה לגמרי, וממנו צריך לצאת, ראה בפנים המאמר).

שני עניינים בחידוש שבגילוי של אלול: א. בכדי לקבל את הגילוי צריכה להיות רק התעוררות קבלת עול מלכות שמים. ב. הגילוי הוא גם לאלה הנמצאים במדבר דלעומת זה. ועל-פי זה יש לומר, דמה שכותב בהמאמר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, הכוונה בזה שמדגיש את כולם³¹ היא גם את אלה הנמצאים במדבר (עניין ב הנ"ל). והכוונה היא שגם אלה שהם רק רוצים להקביל את פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם וגם כשמתעורר אצלם רצון לעשות תשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים שזה מה שנדרש בכדי לקבל את הגילוי שבאלול (עניין א הנ"ל), אין זה בא בפועל³², גם אותם הוא מקבל בסבר פנים יפות, וזה מעורר אצלם רצון חזק ותקיף להקביל את פני המלך, ועל-ידי רצון זה הם מתגברים על המניעות והעיכובים.

סיכום: זה ש"המלך מקבל את כולם" הוא חלק מהגילוי שבאלול, כי זהו הנתינת כוח לאלה הנמצאים במדבר לצאת ממדבר לשדה להקביל את פני המלך. בזה מתיישב הקושי מדוע מוסיף בליקוטי תורה במשל לביאור הגילוי שבאלול ש"המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות". בסעיף ה ממשיך ומבאר את הדיוקים הנוספים.

ה) ומוסיף בהמאמר ומראה פנים שוחקות לכולם, דהחילוק בין מקבל (בסבר פנים יפות) למראה (פנים שוחקות) הוא, דלשון מקבל נופל על דבר אחר שישנו מקודם (לפני שקיבל) והוא מקבל את הדבר, ומראה פנים שוחקות הוא שהפנים שוחקות שלו (שישנם גם לפני שמראה) הוא

סיכום: אף שהתעוררות לתשובה באלול היא על ידי הגילוי של י"ג מידות הרחמים (במשל: הימצאות המלך בשדה מעוררת אצל העם רצון לקבל את פניו), העבודה היא "אני לדודי", כי הגילוי הוא רק סיבה שמגלה את הרצון הפנימי של האדם (במשל: ההתקשרות למלך והרצון להקביל את פניו הוא מצד עצם מציאותם).

ז) ויש לומר, דעל-ידי שהגילוי די"ג מדות הרחמים מעורר ומגלה הרצון הפנימי דישראל, שהרצון דישראל באלקות הוא לפי שהם מושרשים בהעצמות, נעשה עליו בי"ג מדות הרחמים. והענין הוא, דזה שהבריאה היא בשביל ישראל³², הכוונה בזה היא³³ לא רק לבריאת העולם אלא לכל הגילויים, גם לגילויים הכי נעלים. שעל-ידי הירידה די"ג מדות הרחמים ממקומם (היכל מלכותו, למעלה מהשתלשלות) לשדה³⁴ בכדי לעורר ולגלות הרצון הפנימי בישראל מתגלה בהם שהכוונה בהם היא בשביל ישראל ששרשם הוא בהעצמות³⁴. ויש לקשר זה עם מה שכתוב³⁵ מלך לשדה נעבד, שאפילו המלך שאין למעלה ממנו נעבד לשדה כי ממנו מחיתו³⁶, ולפי מה

32) פירש"י ר"פ בראשית.

33) ראה גם לעיל ע' קצט ואילך.

34) וראה לעיל שם כמה פרטים בזה.

35) קהלת ה, ח.

36) פירוש הראב"ע שם. וראה ביאורו"ז (בהוספות) חיי שרה קצט, סע"א ואילך, דפירוש הפשוט בהכתוב הוא שגם המלך לשדה נעבד שצריך לקבל השפע מתבואותיו ופירותיו.

העבודה אז היא "אני לדודי", כי הרצון להתקרב הוא הרצון הפנימי שלו שקיים תמיד (ראה במילואים).

לפי המבואר כאן, יש להדגיש נקודה חשובה בהבנת משל "המלך בשדה": אפשר לטעות ולחשוב שהיציאה של המלך לשדה היא ירידה בענייני המלך, שהרי הוא בלי ה"כתר מלכות ולבושי מלכות", וכך גם בנמשל, הגילוי באלול הוא גילוי נמוך כיוון שחסר בו את המעלות והרוממות שמאירים בראש השנה ויום הכיפורים.

אולם, לפי מה שהתבאר כאן נמצא שאמנם באלול אין גילוי של רוממות המלך ופיו וממילא גם האדם לא מתעורר במשיכה לראות את יופי המלך, אבל זה לא מפני שהגילוי הוא

מזו "הירידה די"ג מידות הרחמים ממקומם לשדה"

ראה במילואים

למצב שבו נמצא המלך ולא מדבר כלל על הנקודה שהתבאר כאן והיא למו מגיע הגילוי. לכן, שם כתב שהגילוי הוא בשדה, ולא כתב שהגילוי מגיע גם לאלו הנמצאים במדבר.

ח "מדגיש את כולם"

לכאורה, על פי פשוטות וקשר הלשון במאמר בליקוטי תורה, היה מתאים יותר לומר "הוא מקבל אותם בסבר פנים יפות", שהרי זה בא בהמשך למה שנאמר שם ש"אז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו (והוא מקבל אותם בסבר פנים יפות)". אם כן, בזה ששינה הלשון וכתב "ומקבל את כולם", כונתו להדגיש עניין כלשהו.

ט "אלה ששבויים בידי יצרם, וגם כשמתעורר אצלם רצון לקבל עול מלכות שמים, אין זה בא בפועל"
מאחר והעבודה של אלול היא עבודה פשוטה ולא עבודה נעלית (שזהו העניין הראשון בחידוש שבגילוי של אלול), אם כן, אלה ש"שבויים בידי יצרם" ולא יכולים להקביל את פני המלך, לא מצליחים לפעול בעצמם אפילו את העבודה הפשוטה של התעוררות קבלת עול מלכות שמים. נמצא, אם כן, שאפילו את העניין הפשוט הזה המלך מעורר, כי הם בכוחם לבד לא מצליחים.

ועל דרך זה הוא בהנמשל, שההתעוררות לתשובה הבאה על-ידי גילוי י"ג מדות הרחמים שבאלול הוא שעל-ידי הגילוי די"ג מדות הרחמים מתגלה הרצון הפנימי דישראל [וכמובן גם מהמבואר בהמשך המאמר²⁸ (לאחרי המשל דמלך בשדה), דשם א-ל הוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן]. וענין שם א-ל הוא אור אין-סוף ברוך-הוא ממש, כמו שכתוב²⁹ א-ל הויה ויאור לנו, דאור הוא כמו העצם [וכמבואר בכמה מקומות³⁰ החילוק בין אור לשפע, דשפע הוא שהמשיע מצמצם עצמו לפי ערך המקבל, ואור הוא מעין המאור]. ובכל אחד מישראל דווקא מאיר גילוי זה של אור (ואילו בשאר נבראים, ואפילו מלאכים, מאיר רק בחינת שפע), ויתירה מזו שהגילוי דשם א-ל שבכל אחד מישראל הוא השר והמושל שבקרבו, דישראל הוא אותיות יו"ד³¹ שר א-ל. וזהו שהביטול לאלקות שבכל אחד מישראל הוא ביטול שלמעלה מטעם ודעת, כי בישראל הוא גילוי אור אין-סוף ברוך-הוא עצמו ממש שלמעלה מהשתלשלות. ועל-ידי הגילוי די"ג מדות הרחמים (שבאלול) שראשיתן ומקורן וכללותן הוא א-ל, מתעורר ומתגלה בחינת א-ל שבכל אחד מישראל שישנה אצלו תמיד]. וזהו שהעבודה דאלול היא אני לדודי, אף שההתעוררות היא על-ידי הגילוי מלמעלה, כי הגילוי שמלמעלה הוא רק סיבה שעל ידו מתגלה הרצון הפנימי דהאדם³².

28 לקו"ת ראה לב, ב.
29 תהלים קיח, כז.
30 ראה ספר הערכים – חב"ד כרך ב' ע' תנח ואלך. וש"נ.

טו "העבודה דאלול היא אני לדודי.. כי הגילוי הוא רק סיבה שעל ידו מתגלה הרצון הפנימי דהאדם"
בראש השנה ויום הכיפורים, המלך הוא בהיכלו ומתגלה אז הרוממות שלו, וזה עצמו יוצר אצל האדם התעוררות להתקרב למלך. כמו שבמתן תורה האהבה העליונה שהראה הקדוש ברוך הוא לישראל עוררה אצלם אהבה ורצון חזרה שלא היה קיים קודם (כמבואר בביאור ד), כך בראש השנה ויום הכיפורים הקדוש ברוך הוא מתגלה ברוממותו ויפיו זה גופא "מטיל אימה ופחד" ותשוקה להקביל את פניו. הגילוי

הוא זה שיצר וחידש את ההתעוררות של האדם, ולכן העבודה היא "דודי לי", כי הרצון להתקרב הוא לא הרצון שלו אלא תוצאה מהגילוי.
שונה בתכלית היא העבודה של אלול. הקשר העצמי של יהודי עם הקדוש ברוך הוא (ישראל וקוב"ה כולא חד) נמצא תמיד, אלא שלא תמיד הוא בגילוי. באלול, המלך בשדה ואז מתגלה העניין העצמי שלו והקשר העצמי שלו עם העם. היציאה של המלך לשדה היא רק סיבה שגרמה לרצון הפנימי והאמיתי של יהודי להתגלות, אבל לא היא יצרה אותו. אם כן,

מראה ומגלה אותם לזולתו. וזהו דלאחרי שאומר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות מוסיף שהוא מראה פנים שוחקות לכולם, דזה שהוא מקבלם בסבר פנים יפות הוא שהרצון דהעם (להקביל את פני המלך) מתקבל אצל המלך בסבר פנים יפות, וההוספה דמראה פנים שוחקות הוא דכשמתעורר ברצון לעשות תשובה נמשך לו הגילוי דפנים שוחקות דלמעלה, התענוג (שחוק) דהמלך עצמו. דתענוג זה הוא למעלה מהתענוג (דבחינת פנים יפות) שמהתעוררות התשובה, וכמבואר במקום אחר²⁰, דשורש השחוק (פנים שוחקות) הוא בעצמות התענוג (תענוג עצמי הבלתי מורכב) שלמעלה מתענוג הבא על-ידי דבר (תענוג המורכב) ¹.

ויש לומר, דענין פנים שוחקות בהנמשל הוא התענוג דלמעלה שבישראל עצמם²¹ ^א (שלמעלה מהתענוג שמקיום התורה ומצוות דישראל, ולמעלה גם מהתענוג שמעבודת התשובה) דתענוג זה הוא בהעצמות.

20 ראה בארוכה תו"ח תולדות ב, ג"ד.
21 מהטעמים על המעלה דבעלי תשובה על צדיקים היא שתשובה באה מצד הנשמה, שלמעלה מתורה (סה"מ תש"ע ע' 125. ובכ"מ). ולכן, על-ידי

י תענוג המורכב ותענוג עצמי
כשנפשו של אדם נהנית ומתענגת מדבר כלשהו, התענוג מורכב ממהו אחר שגורם אותו. תענוג עצמי הוא ההנאה של הנפש מעצמה בלבד, בלי "הרכבה" והצטרפות של דבר אחר. הנפש עצמה היא "חיות" לא מוגדרת, מהות שכולה טוב. כשמהות זו נרגשת, נגרם לנפש תענוג מעצם מהותה.

הרגשת התענוג העצמי שייכת רק באנשים גבוהים (הביטוי הנפוץ בדרושי חסידות כדוגמה לעניין התענוג העצמי הוא "שעשועי המלך בעצמותו", והמלך הרי הוא "משכמו ומעלה גבוה מכל העם" ושייך למדרגות נעלות ועצמיות), אבל גם באנשים כערבנו יש איזה שהיא הארה של התענוג העצמי, בעניין הצחוק; כמו שהתענוג העצמי הוא למעלה לגמרי מ"התיישבות" בכלים, הצחוק הוא פרוץ ומשחרר. כמו כן, הצחוק שונה מכל ההנאות בזה שהוא כלל לא בערך לדבר שגרם את ההנאה והתענוג. בדרך כלל, ההנאה תלויה

ומותאמת לגורם להנאה (למשל, ככל שדבר החכמה יהיה עמוק ובהיר יותר, ההנאה ממנו תהיה גדולה יותר). ואילו בצחוק, אדם יכול לפרוץ בצחוק גדול אפילו מדבר פעוט ושטותי. גם בזה יש איזה ביטוי לתענוג העצמי של הנפש, כי כביכול התענוג לא תלוי ו"מורכב" באמת מהדבר שגרם את ההנאה אלא הוא נובע מהנפש והגורם שעורר את הצחוק הוא רק הסיבה החיצונית להרגשת התענוג (ראה גם בתו"ח ב, ג"ד).

לכן קשור העניין של "מראה", שהוא התענוג העצמי הבלתי מורכב, ל"פנים שוחקות" דווקא, כי בצחוק יש ביטוי לתענוג העצמי, כאמור.

יא "התענוג דלמעלה שבישראל עצמם"
זהו התענוג של הקדוש ברוך הוא מעצם מציאותם של בני ישראל, גם בלי העבודה שלהם. תענוג זה הוא "תענוג עצמי" של הקדוש ברוך הוא, כי ישראל הם אחד איתו.

ועל-ידי שמדאָה להם פנים שוחקות, שתענוג זה מתגלה להאדם (המתעורר ברצון לתשובה²¹), זה מעורר אצלו (כמים הפנים לפנים²²) התענוג באלקות ועד שהתענוג באלקות הוא עצם התענוג שלו, וזה נותן לו הכח עוד יותר להתגבר על המניעות ועיכובים ולשוב בתשובה שלימה²³.

סיכום: ביאור הדיוקים שבסעיף ה: "מקבל בסבר פנים יפות" הוא התענוג שמהתעוררות התשובה; "מראה פנים שוחקות" הוא התענוג בישראל עצמם.

התענוג העצמי מתגלה לאדם המתעורר בתשובה, וזה נותן לו כוח לשוב בתשובה שלימה.

לפי זה, מתעורר מיד הקושי:

ו) **וצריך להבין, דמהנ"ל מובן שהגילוי שבאלול הוא לא רק נתינת כח לעבודה [דכשהמלך בשדה ישנו הרשות והיכולת לכל אחד להקביל את פניו] אלא גם מעורר את האדם [דעל-ידי שהמלך מקבל את כולם בסבר**

התשובה מתגלית (אחר-כך) המעלה דישראל עצמם. אלא שאף-על-פי-כן, ענין התשובה הוא רק הקדמה לגילוי התענוג שבישראל עצמם – כי הנשמה עצמה היא למעלה גם מענין התשובה (ראה בארוכה ד"ה

שובה ישראל דשבת שובה ה'תשל"ז ס"ד (לעיל ח"א ע' צט ואילך) בענין עיצומו של יום מכפר. ובכ"מ). (22 משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו.

יב תענוג זה מתגלה לאדם המתעורר בתשובה
לכאורה, צריך ביאור: מדוע התענוג העצמי מתגלה דווקא למי שמתעורר בתשובה? הרי "התענוג בישראל עצמם" הוא למעלה גם מעבודת התשובה שלהם!

הביאור בזה הוא בהערת רבינו (הערה 21): התעוררות התשובה נובעת מצד הנשמה עצמה ולא בגלל דבר חיצוני. מי שהוא בתנועה של "פריקת עול" הרי לא מקיים את מצוות ה', ואם כן, הסיבה להתעוררות התשובה היא לא מפני ציווי התורה, אלא היא מגיעה ממקום פנימי בנפש שם נרגש שהעצם שלו הוא אלוקות, וזה מעורר אותו להתחרט ולתקן את הפגמים שבקשר שלו עם אלוקות. לכן, התעוררות התשובה מביאה לגילוי המעלה של ישראל עצמם.

אלא שלאידך, התענוג שמגיע מהתעוררות

תשובה הוא נמוך מהתענוג שבישראל עצמם, כי התשובה אמנם מגיעה "מוצד הנשמה", אבל היא לא "הנשמה עצמה", שהרי עצם הנשמה הוא עצם הקשר עם אלוקות, עצם זה שהנשמה היא אחד עם אלוקות, שם לא שייך פגם מלכתחילה ואין צורך לתקן (ואילו תשובה ענינה תיקון במדריגות שהיה פגם). אין זה אלא שממנה "נובע" הרגש של התעוררות תשובה.

יג "התענוג באלוקות הוא עצם התענוג שלו, וזה נותן לו כוח.. לשוב בתשובה שלימה"

ההרגש העצמי הגבוה הוא דבר נפרד מהכוחות הפנימיים (שכל ומידות) וההנהגה בפועל ממש, ולכן, למרות שהוא מרגיש שאלוקות היא העצם שלו, עדיין עליו "להתגבר על המניעות והעיכובים ולשוב בתשובה שלימה".

פנים יפות ובפרט על-ידי שמראה פנים שוחקות לכולם, זה מעורר אותם לשוב בתשובה שלימה, ואף-על-פי-כן העבודה באלול היא אני לדודי, עבודת האדם.

ויש להוסיף, דענין זה שהגילוי דאלול הוא לא רק נתינת כח אלא גם מעורר²³, מובן גם מכללות הענין דמלך בשדה²⁴, דכשהמלך בשדה הרי נוסף שאז יש לכל אחד הרשות והיכולת להקביל את פני המלך, הנה הידיעה של העם שהמלך הוא בשדה, באותו המקום שהם נמצאים, מעורר אצלם את הרצון להקביל את פני המלך²⁵ י"ד.

ויש לומר הביאור בזה, שהרצון של העם להקביל את פני המלך הוא מצד עצם מציאותם. דכיון שהמלך הוא הלב של כל העם²⁶, לכן התקשרותם להמלך הוא בעצם מציאותם²⁷, אלא שמכל-מקום, כאשר המלך והעם הם בריחוק מקום, אפשר שההתקשרות שלהם להמלך, (ובמילא גם) הרצון שלהם להקביל את פניו יהיה בהעלם, ועל-ידי שהמלך הוא בשדה, באותו המקום שהם נמצאים, הרצון הוא בגילוי.

23) להעיר גם מהלשון באוה"ת שבהערה 18 "לעוררה בתשובה".

24) ולהעיר דמהפרטים שמוסיף (שמקבל בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות) מובן רק שהגילוי מלמעלה שבאלול פועל שהרצון להקביל פני המלך יהיה בתוקף יותר; ומהענין דמלך בשדה מובן שהגילוי מלמעלה פועל גם התעוררות הרצון מלכתחילה, כדלקמן בפנים.

25) ובפרט על-ידי ההתבוננות שכוונת המלך בירידתו לשדה היא בכדי שגם אנשי השדה יוכלו להקביל את פניו – ובשביל זה הוא מוותר על גילוי כתר מלכותו ולבושי מלכותו – שעל-ידי זה יתעורר עוד יותר (כמים הפנים לפנים) הרצון להקביל את פני המלך.

26) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

27) ראה לק"ש ח"ד ע' 1050. ח"ח ע' 25. ובכ"מ.

מעורר תשוקה לבוא ולחזות בו, כי "במצב זה" לא נראים הרוממות והיופי שלו.

אולם, כאן מדבר על הקשר בין המלך לעם שלו. לגבי בני העם של המלך, לא (רק) הרוממות והיופי שלו הם שמעוררים ומושכים אותם אליו, כי הקשר שלהם עם המלך נובע מנקודה עמוקה הרבה יותר, וזוהו נובע הרצון שלהם להקביל את פניו. לכן, "הידיעה של העם" שהוא נמצא "באותו מקום שהם נמצאים" מעוררת אותם לבוא ולהקביל את פניו, אפילו אם הוא נראה כאדם רגיל.

יד "הידיעה של העם שהמלך בשדה.. מעורר אצלם רצון להקביל את פני המלך"

אין כאן סתירה למה שהתבאר בסעיף ג ש"כשהמלך במצב זה, אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל את פניו".

הביאור: שם מדבר על רצון ותשוקה לחזות ביופי ורוממות המלך, שכאשר הוא נמצא בהיכלו והוא במצב של "מלך ביפיו", אז מורגשת ומתגלה הרוממות שלו, וכל אדם (אפילו בן מדינה אחרת) מתעורר ורוצה לבוא ולראות אותו. ואילו כשהוא לבוש כאחד האדם, בלי "כתר מלכות ולבושי מלכות", הוא לא